

R003

INSTITUUT
VOOR DE VERDELING
VAN FRUIT EN GEWASSEN

VIERDE BESCHRIJVENDE
RASSENLIJST
VOOR FRUIT
1938 - 1939

REDACTEUR
Dr. I. RIETSEMA

NADruk VERBODEN

UITGEGEVEN DOOR DEN NEDERLANDSCHEN
ALGEMEENEN KEURINGSDIENST (N.A.K.)

APPEL.**Overzicht**

A Algemeen sortiment.	District					
	I	II	III	IV	V	VI
1 Boskoop	x	o	x	x	x	x
13 Bramley	x	o	x	x	x	x
3 Cox's	x	o	x	x	x	x
5 Croncels	x	o	x	x	x	x
12 Ermgaard	x	-	x	x	x	-
10 Groninger Kroon	x	o	x	x	x	-
8 Manks	x	-	x	x	x	o
9 Sterappel	x	o	x	x	x	x
4 Victoria	x	-	x	x	x	x
7 Yellow	x	-	x	x	x	x

Appel

Overzicht

B Plaatselijk sortiment.	I	II	III	IV	V	VI
15 Allington Pippin	—	—	X	X	X	—
6 Bloemee	0	0	0	X	X	—
22 Brabantsche Bellefleur	0	0	0	0	0	X
34 Drentsche Bellefleur	0	—	X	X	0	0
26 Ekenstein ¹⁾	0	—	X	0	0	—
25 Fransche Zure	0	0	0	0	0	X
42 Glorie van Holland	X	—	X	X	X	0
36 James Grieve	X	—	X	—	—	—
43 Jonathan	X	—	X	—	—	—
47 Jubilee	0	—	—	X	X	—
60 Keswick	0	0	X	X	X	0
27 Klumpke	0	0	0	0	0	X
21 Lanes	X	0	0	0	0	0
41 Laxtons Superb	—	—	X	X	X	—
2 Lemoen	0	0	0	X	—	0
63 London ²⁾	—	—	X	—	—	—
28 Notaris	X	0	0	X	X	X
30 Nordhausen	—	—	—	X	X	—
24 Ossenkop	0	0	0	0	0	X
19 Pfirsichroter	X	X	0	0	0	0
29 Princessenobel	X	0	—	X	X	—
17 Present van Engeland	0	0	X	X	X	0
61 Roode Tulp	0	0	X	—	0	0
51 Schellinkhout	—	—	X	—	—	—
23 Zoete Kroon	0	0	X	X	0	0
16 Zuccamaglio	0	0	—	X	X	0
39 Zigeunerin	X	—	X	—	0	X

C Nieuwe verscheidenheden

53 Anna Boelens	—	—	—	—	—	—
48 Bath	—	—	X	—	—	0
44 Bos ³⁾	—	—	X	0	—	—
40 Cecilia	—	—	—	—	—	—
54 Dekkers Glorie ⁴⁾	—	—	X	—	—	—
57 Ellison's ⁵⁾	X	—	—	—	—	0
33 Koningszuur	—	—	—	—	—	—
37 Luntersche Pippeling ⁶⁾	—	—	X	X	0	—
56 May Queen	X	—	—	—	X	—
62 Melba	—	—	—	—	—	—
58 Pater v. d. Elsen	—	—	—	—	—	—
59 Present van Holland	—	—	—	—	—	—
38 Seeligs	—	—	—	—	—	—
64 Signe Tillisch	—	0	0	0	0	0
49 Vogelcalville	—	—	—	—	—	—
31 Wealthy	—	—	—	X	X	—
65 Worcester	—	—	—	—	0	—
35 Åkerö	—	—	—	—	X	—

D. Ontraden appels.

Landsberger Renette	Overgrootte vatbaarheid voor kanker en schurft.
Kesterensch Wijnzuur	Oogt, smaakt noch duurt. Vindt weinig bijval.
Eethensche Wijnappel	Oogt niet en draagt weinig. Vindt weinig bijval.
B.G. appel	Slechte qualiteit en zeer geneigd tot kanker.
Gelber Richard	Geringe vruchtbaarheid. Vindt weinig bijval. Oogt niet.

¹⁾ Alleen Friesland. ²⁾ Alleen aanbevolen in het Noorden des lands. ³⁾ Zelden aanbevolen.
⁴⁾ Alleen Bangert. ⁵⁾ Alleen Zeeland. ⁶⁾ Alleen Gron. en Dr.

Appel

A Algemeen sortiment.

1 Schoone van Boskoop. Belle de B., Schöner von B., **Goudreinette** (falso), Rein. monstreuse (falso), Reinette von Montfort. Nederl. Boomg. I No. 43, gekl. pl. Waarschijnlijk in de 18e eeuw onder Utrecht, bij Montfoort wellicht, ontstaan. Triploid. Bloeit middentijds, vraagt kruisbestuiving. Stuifmeel slecht kiemend. Boom op wild groot en laat dragend. Op den duur voldoende vruchtbaar, in sommige omstandigheden met neiging tot beurtjaren. Duurt den winter uit. Het meest voorkomende type zou men ongeveer als volgt kunnen beschrijven: Vrucht groot, bijna rond, iets meer hoog, groen, later geel met veel roest en neiging tot bos. Scherp zuur, in nawinter matig.

Daarnaast echter komen onder den naam Goudreinette, welke de meest populaire benaming is, behalve in Limburg, een aanmerkelijk aantal andere vormen voor, die er betrekkelijk weinig van verschillen. De mogelijkheid bestaat, dat deze afwijkingen door mutatie zijn ontstaan. Daarnaast spelen ook stellige de groeivoorwaarden wel een rol. Hoe het zij, men lette streng op het hout.

Zeer goede hand- en moesappel. Rijk aan antischeurbuikvitamine. Struik en kroonboom. Diverse onderstammen. Zand of klei. Vraagt luwte. Vrij veel schurft en, soms zelfs veel, kanker; meeldauw. Kurkstip.

Men kan de beteekenis dezer variëteit in ons land moeilijk onderschatten. De groote populariteit in den handel en in de cultuur houden verband met verschillende uitstekende qualiteiten van de vrucht, mede voor de industrie en van den boom. Als grootste fout moet men aanmerken de vatbaarheid voor schurft en voor beschadiging door bouillie bordelaise en Californische pap.

13 Bramley's Seedling. Triomphe de Kiel. Rond het midden der vorige eeuw gewonnen door Bramley te Southwell (Notts) Engeland. In 1876 in den handel gebracht. Triploid. Vraagt vreemd pollen, bijv. dat van No. 5. Pollen slecht. Boom groot op wild. Rijkdragend, doch eerst na eenige jaren vruchtbaar. Vrucht groot, onregelmatig, plat, groengeel met wat bos, vast, zuur, goede moesappel, tot Januari of einde winter. Rijk aan antischeurbuikvitamine. Wind-

vast. Struik op II of sterken onderstam. Gezond. Klei en zand. Geschikt om op andere variëteiten te enten.

De beteekenis dezer variëteit ligt in haar gezondheid en productiviteit; in qualiteit staat de appel veel bij No. 1 ten achter.

3 Cox's Orange Pippin. Cox's Orange, Cox's Orangen Renette, Orange de Cox. Rond 1830 gewonnen door Cox te Colnbrook Lawn, Bucks, Engeland en in 1850 door Ch. Turner in den handel gebracht. Bunyard Handbook I, pag. 43. Deutschl. Obsts. gekl. pl. Diploid. Bruikbaar stuifmeel. Bloei middentijds, zelf-steriel. Bestuivers voor No. 3 zijn No. 5, 7, 21, 29 en 60. Boom op wild matig groot en vroeg dragend. Vruchtbaar. Vrucht matig tot klein, ongeveer rond, regelmatig, groen, later geel met veel bos en eenig roest. Duurt den winter in. Aangenaam zuur. Bijzonder fijne handappel. Struik. Diverse onderstammen; windvast. Zand of klei. Wat schurft en soms Monilia of kanker, vooral op rivierklei en ook bij enting op type IX. Soms veel kurkstip. Gevoelig voor Calif. pap. In populariteit staat deze appel ver beneden No. 1 ondanks den besten smaak. Groote fouten zijn de zelfsteriliteit en de geringe grootte, waardoor de verkoop tegen goede prijzen slechts mogelijk is bij een zeer beperkten kring van liefhebbers.

5 Transparente de Croncels. Apfel aus Croncels. In 1869 gewonnen door het Fransche kweekershuis Baltet te Troyes (Aube). Deutschlands Obsts. Gekl. pl. Diploid. Bloei tamelijk vroeg. Bruikbaar pollen. Boom op wild flink, matig vroeg dragend. Later goed vruchtbaar. Vrucht middelmatig groot tot groot, regelmatig, rond, bleekgeel met goudgele zonzijde. Zeer week. September. Lichtzuur. Handappel. Struik of kroonboom. Nogal windvast. Zand of klei. Meestal gezonde boom, een enkele maal kanker. In Friesland te schurftig (zie Rein. v. Ekenstein). Gevoelig voor Californische pap. Bijzonder lastige soort, die slechts bij groote toewijding goed product oplevert. Dan echter ook voldoening geeft. Als massaproduct door de geringe vervoerbaarheid niet geschikt voor den handel.

De appel ontleent zijn waarde vooral aan het seizoen.

Appel

10 Groninger Kroon. Engelse Kroon, Zure Kroon, Rond 1875 gevonden door S. H. Brouwer te Noordbroek in den tuin van den heer Engels. De Greeff, Onze appels en peren. Zelffertiël. Pollen bruikbaar. Op wild tamelijk groote boom, 8 tot 10 m breed, tamelijk vroeg dragend. Vrucht middelmatig groot, hoog, iets kegelvormig, groengeel, later roodgeel met veel blos en streepen, licht-zuur, iets knappend; goede handappel tot Februari. Struik op II, of sterken onderstam of wel kroonboom. Windvast. Meestal gezond. Iets meer schurft dan vroeger, vooral in beschutte tuinen. Meeldauw. Soms bloedluis. Zand of klei. Bij Harlingen niet aanbevolen. Iets gevoelig voor Californische pap. In het algemeen is het oordeel over dezen appel niet bijzonder aanmoedigend, doch bepaalde, groote fouten worden toch weinig opgemerkt.

8 Manks Codlin. Manks Appel. Door Kewley op 't eiland Man gewonnen. Droeg voor 't eerst in 1815. Deutschlands Obstsorten. Gekl. pl. Diploid. Zelffertiël. Zeer goed is bestuiving door No. 7. Bloei vroeg. Stuifmeel goed. Boom op wild doorgaans klein, buitengewoon vroegdragend. Zeer vruchtbaar. Vrucht middelmatig tot klein. Bij behoorlijk dunnen beter. Kegelvormig, iets hoog, geelgroen met bleeken blos, vast, zeer licht zuur. Bruikbaar voor de bakkerij (appelbollen). Minder goede handappel. September-October. Struik. Onderstam sterk. Nogal windvast. Zand of klei. Meestal tamelijk gezond. Meeldauw. Zaagwesp. Ook hier is het wel vooral het seizoen, dat mede oorzaak is van de goede resultaten, die M.C. geeft. De overdadige vruchtbaarheid is in de jeugd een aanbeveling, later een bezwaar.

9 Sterappel. Reinette rouge étoilée. Starappel, Sterreinette, Rote Sternrenette, Pomme de Coeur. In 1830 voor het eerst beschreven. Men meent, dat de appel uit Nederland of België afkomstig is, rond Maastricht, Luik of Sint Truyen. Bloei laat, gaarne kruisbestuiving, misschien Brab. Bellefleur zoete appels of Court pendu. Stuifmeel goed. Boom op wild groot, laat dragend. Later meestal behoorlijk vruchtbaar. Vrucht middelmatig, rond, regelmatig, na eenige bewaring geheel rood, licht zuur, knappend. Tamelijk goede handappel. October-

December. Vermoedelijk slechts voor sterke onderstammen. Vraagt luwte. Doorlatende grond, zand of klei. Zelden ziekte. Men ente niet van het roodgestreepte Sterappeltype. Druipt. De groote belangstelling voor Sterappel houdt verband met de gemakkelijke verkoopbaarheid en de zelden teleurstellende gezondheid van vrucht en boom. Het late dragen op sterken onderstam en de onzekere vruchtzetting zijn soms, vooral in nieuwere aanplantingen een beletsel. Niet zelden ook de gevoeligheid voor wind.

4 Early Victoria. Emneth Early. In 1899 door de fa. Cross te Wisbech in den handel gebracht. Bunyard Handbook, p. 53. Diploid. Goed pollen. Bloei middentijds. Boom op wild matig groot en zeer vroeg dragend. Bijzonder vruchtbaar. Vrucht matig groot, onregelmatig, iets hoog, groengeel, vaak met een lijn overlangs. Augustus-September. Zuur. Matig goed voor moes. Struik, desnoods kroonboom. Onderstam sterk. Matig windvast. Zand of klei. Doorgaans weinig ziekte. In sommige streken weinig in tel. Dankt de belangstelling aan het seizoen en aan de willige draagbaarheid, die zelfs bij lage prijzen de teelt nog mogelijk zou maken.

7 Yellow Transparent. White Transparent, Transparente jaune, Weisser Klarapfel, Vitt Klaräpple, Klaraeble. Madeleine falso. Uit het Baltische deel van 't oude Tsarenrijk, men meent wel Lijfland. Diploid. Pollen goed. Bloei middentijds. Wordt bestoven door No. 5, Landsberger Ren. en 60. Boom op wild matig groot, zeer vroegdragend. Vruchtbaar. Vrucht middelmatig groot, iets hoog, regelmatig, bleek groen, Juli-Augustus, iets knappend, zuur, goede moesappel, als handappel juist bruikbaar. Onderstam sterk. Struik. Nogal windvast. Zand of klei. Weinig schurft, veel, soms te veel kanker, veel zaagwesp. Ondanks de bezwaren van het sterke kankeren blijft men dezen appel planten. Niet zelden zeker om het goede stuifmeel, doch mede om de vroege vruchtbaarheid en willigen verkoop.

12 Zoete Ermgaard. Herkomst onbekend. Vermoedelijk Nederlandsch. Was in 't midden der vorige eeuw reeds door

Appel

't land verspreid. Nederl. Boomgaard No. 7. Bloei laat; bestuivingseischen onbekend. Boom groot op wild, matig laat dragend, later goed vruchtbaar, doch beurtjaren. Vrucht hoog, middelmatig groot, evenals Zoete Campagner bijna geheel met roode streeping overdekt, doch van levendiger kleur. Sorteert goed. Zoet. Potappel tot ver in den winter. Windvast. Kroonboom. Zand of klei. Gezond. Gevoelig voor zwavel. Volgens sommige aanwijzingen is de Zoete Ermgaard van den Bangert niet de hier bedoelde, donker roode vrucht. Nagenoeg de eenige potappel, dien men nog gaarne plant. De qualiteit der vrucht is redelijk. Een aanbeveling is bijna overal de gezondheid van den boom en de deugdelijkheid van het pollen.

B Plaatselijk sortiment.

15 **Allington Pippin.** Waarschijnlijk in de 2e helft der vorige eeuw in Zuid-Lincolnshire ontstaan en in 1916 in den handel gebracht door het kweekershuis Bunyard en Co. te Maidstone. Diploid. Stuifmeel bruikbaar. Gaarne bestuiving

door Filippa. Boom op wild klein tot matig, vroeg dragend, zeer vruchtbaar. Vrucht middelmatig, bij behoorlijk dunnen grooter, kort kegelvormig, geel met wat blos en streepen. Vleesch lichtzuur en knappend. Zeer goede tafelpappel, in sommige gevallen tot in December, dan weer weinig duurzaam. Alle onderstammen windvast. Gezond. Zand. Ervaring in Zeeland minder gunstig (kanker en bloedluis).

6 **Bloemeezoet.** Herkomst onbekend. Waarschijnlijk 19e eeuw en Geldersch. Bloei laat. Pollen goed. Op wild, groote boom, tamelijk laat dragend. Vrucht middelmatig groot, ongeveer rond, regelmatig, zeer zachtvleezig, groen met fraaie roode streeping, zoet. Handappel. September. Kroonboom. Windvast. Gezond. Klei en zand. De geringe vervoerbaarheid en eenzijdige bruikbaarheid staan een sterke uitbreiding in den weg.

22 **Brabantsche Bellefleur.** Roter Bellefleur. Oude appel van onbekende afkomst. Deutschlands Obstsorten. Gekl. pl. Boom groot. Bloeit laat. Pollen zeer

Appel

- goed. Zelffertiel. Draagt op sterken onderstam laat. Vrucht klein tot middelmatig groot, wat onregelmatig gevormd. Geel met fraaien blos. Vast van vleesch. Licht zuur. Duurt tot in de lente. Tafelappel. In den handel weinig in trek. Nog slechts in Zuid-Limburg bij gebrek aan een goeden plaatsvervanger aanbevolen. Geeft, waar hij op den Noord-Brabantschen zandgrond staat ook niet zelden nog goed resultaat al moge de nieuwe aanplanting zeer verminderd zijn. De appel is zeer windvast. In het Geldersche en in het Utrechtsche wordt veel over kanker geklaagd. Beurjaren.
- 34 **Drentsche Bellefleur.** In Nieuw-Amsterdam gewonnen en 1901 in den handel gebracht. Een fraaie herfstappel, die in het Noorden den Sterappel schijnt te vervangen, doch aanmerkelijk minder van smaak is. Het stuifmeel is goed. Groote gezonde boom, die op allerlei grond gedijt. Draagt vaak om het andere jaar. De vrucht is lang en mooi rood gekleurd.
- 27 **Eisdener Klumpke.** Posson rouge de Hollande. Misschien uit de omgeving van Eidsen in het Nederlandsche taalgebied. De sterke verspreiding in die streek doet een leeftijd gissen van tenminste 50 jaar, mede in verband met den ouderdom der boomen. Geen gegevens over bestuiving. Bloeit laat. Boom middelmatig tot groot. Sterk hangende takken. Vruchtbaarheid vroeg en zeer voldoende. Vrucht middelmatig tot groot, hoog met knobbel bij den steel, groen met veel roode streeping, zeer stevig, lichtzuur, goede moes- en matig goede tafelappel tot Maart. Hoogstam. Kieskeurig op grond. Zeer schurftig en hier en daar kanker. Een door mutatie ontstane roode afwijking is bekend als Gronsvelder Klumpke.
- 25 ***Fransche Zure.** Herkomst onbekend. Bloei vroeg. Bestuivingseischen onbekend. Boom groot. Vruchtbaarheid uiteenlopend. Pollenqualiteit niet bekend. Vrucht middelmatig tot groot, groen met fraaien rooden blos, zeer vast, sterk zuur, goede moesappel tot ver in de lente. Kroonboom. Vatbaar voor schurft. Heet goede bestuiver voor No. 1, doch een beoordeeling van de kiemkracht van het stuifmeel leidde niet tot definitieve cijfers.
- 42 **Glorie van Holland.** Zou volgens sommigen rond 1890 gewonnen zijn door den Heer Hazelbag te Rockanje. Maandschr. Ned. Pom. Ver. 1932, p. 96-97. Pollen tamelijk goed. Boom middelmatig en tamelijk vroeg en rijk dragend. Fraai gevormd. De appel is rond, middelbaar van grootte, fraai wasgeel met zwakken blos, lichtzuur, zeer goed als handappel voor herfst. Struik op II of sterken onderstam. Voorzoover we kunnen beoordeelen gezond op zand. Op klei wordt hier en daar over kanker geklaagd, terwijl de duurzaamheid van den appel niet groot is. Het is een vrucht, die slechts in een kort gedeelte van den herfst eetbaar is, althans zoo zijn de ervaringen van Zeeland en Breda. Dit staat de uitbreiding dan wel eenigszins in den weg. Trouwens ook omtrent de omstandigheden, waarbij kanker hevig optreedt, heeft men nog te weinig ervaring en men loopt derhalve bij de aanplanting zeker risico.
- 36 **James Grieve.** Gewonnen door J. Grieve en in 1890 door het Schotsche kweekershuis Dickson te Edinburg in den handel gebracht. Bunyard Handbook I, p. 73. Pollen tamelijk goed. Kan worden bestoven door Filippa. Boom middelmatig groot, vroeg en rijk vruchtbaar. Vrucht rond, iets kegelvormig, bleek geelachtig met wat blos en tamelijk groot. Vruchtvleesch zeer week. Smaak uitstekend. Er bestaat een meer roode afwijking van deze verscheidenheid. De bruikbaarheid voor een groot deel van Duitschland en Scandinavië wijst er op, dat deze appel ook in ons land wel thuis zal blijken.
- 43 **Jonathan.** Vóór 1826 gewonnen door Ph. Rick te Woodstock N.-Y. Ver. St. Hedrick, Apples of New York I, p. 172. Pollen goed. Boom matig groot, zeer vroeg en rijkdragend. Appel klein tot middelmatig, iets hoog, groen met wat blos. Tamelijk vast, licht zuur, gewone smaak der Amerikaansche appels, tamelijk goede handappel voor herfst en voor winter. Dikwijls te klein, vooral op zand. Struik op sterken onderstam. Warme standplaats. Vraagt luwte. Gezond, behoudens meeldauw en bloedluis. Dunnen. Klei en desnoods zand. Schijnt eenigszins gevoelig te zijn voor Californische pap.

Appel

- 60 **Keswick Codlin.** Engelsche appel, wild gevonden in Cumberland, waar hij door een boomkweker, J. Sander, werd opgemerkt en vervolgens vermeerderd omstreeks 1800. In 1818 voor de Hort. Soc. gebracht.
Levert goed pollen. Boom matig groot, vroeg en rijkdragend. Appel middelmatig van grootte, hoog, groen, bij rijpheid goudgeel, scherp zuur, rijpt begin September. Een uitstekende moesappel, die door Early Victoria niet wordt geëvenaard. De boom is kieskeurig op grond en wellicht ook op klimaat. Op lichte gronden o.m. kan veel kanker optreden; ook nogal wat last van schurft en een minder ooglijk product voortbrengend. Flink snoeien! Vooral in het Noorden des lands aanbevolen, doch maakt ook in Zeeland en N. Brab. een redelijk figuur.
- 21 **Lane's Prince Albert.** In de 19e eeuw te Rothampstead gewonnen en in 1857 in den handel gebracht. Bunyard Handboek p. 80.
Goed pollen. Boom klein tot matig groot, zeer vroeg en zeer rijk dragend. Vrucht middelmatig groot, iets plat, groen met vaak eenige roode streeping, zuur. Middelmatig goede moesappel tot in den winter en dan wel eens als handappel bruikbaar. Struik op sterken onderstam. Vraagt luwte. Druipt. Klei of zand. Gezond. Zeer voorzichtig met zwavel! Waarschijnlijk is No. 13 beter dan deze.
In het algemeen is de qualiteit van dezen appel te gering. De groote vruchtbaarheid en de onkunde van het publiek maken voor den teler wel eens iets goed.
- 41 **Laxton's Superb.** Recente aanwinst van het Engelsche kweekershuis Laxton. Bruikbaar stuifmeel. Vraagt echter vreemd stuifmeel. Onderlinge vruchtbaarheid met No. 3 is twijfelachtig. Boom waarschijnlijk iets grooter dan die van No. 3, waarop de verscheidenheid overigens gelijk. Vrucht wat kloeker, iets minder goed van smaak. Duurt zeer goed naar men meent. Alle onderstammen. Vermoedelijk een goede aanwinst. In Zeeland op type IX zeer veel kurkstip, vooral op jonge boomen. Deze klacht blijft aanhouden en schijnt dus ook bij oudere boomen nog te gelden. Uit andere streken komen dergelijke berichten echter niet. Het is nog
- niet goed mogelijk uit te maken of deze soort de Cox's kan vervangen.
- 2 **Lemoenappel.** Rond 1885 gewonnen door Notaris J. H. Th. W. van den Ham te Lunteren en aldaar 1899 bekroond. Bloei middentijds, zelffertil, denklijk toch kruisbestuiving gewenscht, pollenslecht. Vrucht groot, bijna rond, groen, later geel met veel roest, geen blos. Aangenaam zuur. Zeer goede tafelappel. Tot in winter. Boom op wild zeer groot en zeer laat dragend. Later voldoende vruchtbaar. Struik en kroonboom. Alle onderstammen. Zand of klei. Op goeden grond weinig ziekte. Voldoet in Zeeland, Betuwe en Utrecht niet. Druipt sterk. Meestal geeft men aan No. 1 de voorkeur, daar die eerder draagt en duurzamer is, op enkele gronden, vooral natte, verkiest men wel Lemoenappel, die trouwens ook bij minder goede verzorging beter is dan No. 1.
De raad wordt gegeven op „zwakke” onderstammen te enten.
- 63 **London Pippin,** London Peppin, Pepin de Londres, London Pepping, Calville de Londres.
Oude Britsche appel. Deutschl. Obstg. gekl. pl. Bunyard, Handb. p. 82.
Goed stuifmeel. Vroege bloeier. Matige groeier, fraaie boomvorm. Vruchtbaar. Middelmatig groote vrucht, sterke ribben aan den top. Kleur verschillend, vaak met blos. Duurt tot de lente. Hand- en moesappel. Zeer vatbaar voor schurft, kanker en meeldauw. Reeds zeer lang in ons land, doch weinig opgang gemaakt.
- 28 **Notarisappel.** Rond 1890 gewonnen door J. H. Th. W. v. d. Ham, notaris te Lunteren en wereldkundig gemaakt op de tentoonstelling aldaar in 1899. Stuifmeel slecht. Bloei middentijds. Met eigen stuifmeel matig dragend. Zet goed vrucht met 5, 7, Landsb. Ren. en 60. Op sterken onderstam een flinke boom, matig vroegdragend. Later voldoende of meer dan voldoende vruchtbaar. Vrucht hoog, tamelijk groot, groen, weinig blos, lichtzuur. Matig goede, soms zeer goede handappel tot Januari. Struik op halfsterken of op sterken onderstam en kroonboom. Vraagt luwte. Druipt. Kanker. Soms veel schurft. Hier en daar kurkstip. Zand of lichte klei. Behalve in distr. IV, V en VI ook plaatselijk in Friesland aanbevolen.

Appel

- 24 Ossenkop.** Oude Fransche. Herkomst onbekend. Genoemd in 1850. Bloei vroeg. Boom groot, met iets hangende takken, vroeg, regelmatig en goed vruchtbaar. Vrucht zeer groot, onregelmatig, iets plat, groen met roode streeping, matig vast, zuur, goede moesappel van September tot Februari. Kroonboom. Niet kieskeurig op grond. Gezond. Heet goede bestuiver voor No. 1, doch of zulks juist is, kan nog niet worden nagegaan. De beoordeeling van het stuifmeel gaf namelijk geen definitieve uitkomsten. Deze appel heeft waarde in een extensief bedrijf; het is de vraag of hij daar kan worden gehandhaafd. Vindt slechts voor Limburg verdediging.
- 19 Pfirsichroter Sommerappel.** Perzikroode zomerappel, Persikrödt Sommeräpple. Wellicht door J. V. Sickler (1741-1820) uit Frankrijk naar Duitschland gebracht. Deutschlands Obstsorten. Gekl. pl. Bloei vroeg. Diploid. Draagt met eigen stuifmeel niet steeds voldoende. Goede bestuiving door 7, 21 of 60. Op wild klein en zeer vroeg dragend. Vrucht middelmatig groot, ongeveer rond, meestal geheel rood, zacht zuur, los, goed voor de tafel. Augustus. Niet in eens plukken. Duurt slecht. Struik op sterken onderstam. Tamelijk windvast. Zand en klei. Weinig kanker en soms schurft. Meeldauw. Zaagwesp. In Friesland plant men liever de Roode Tulpappel, die daar beter voldoet. Ook in andere streken is de appel niet bijzonder gewild, in hoofdzaak niet wegens de slechte duurzaamheid van het product.
- 17 Present van Engeland.** Heerappel. Herkomst onbekend. Had reeds in 1863 aanmerkelijke verspreiding. Beschrijving Vruchtsoorten 2e reeks 1863, p. 72. Goed stuifmeel. Bloei middentijds. Zelffertil. Boom matig groot, zeer vroeg en rijkdragend. Lastige groei voor den snoeier. Boven enten. Vrucht groen, later geel, met somtijds wat blos, zachtzuur, los, groot klokhuis, goede tafelappel tot einde winter. Kroonboom. Matig windvast. Neigt tot kanker en min of meer beschadigde vruchten. Zaagwesp. Heeft plaatselijk beteekenis. Wordt aangeraden om op andere soorten om te enten.
- 29 Princesse Noble.** Kroonappel, Fransche Kroonappel, Noblesse, Bles, Alantappel, Grosser edler Prinzessin Apfel, Pomme d'Aunée, Prince d'Orange, Prinses-äpple. Zeer oude, misschien inheemsche appel. Werd in 1708 echter als uitheemsch genoemd. Nederl. Boomgaard. Gekl. pl. Bloei middentijds. Goed stuifmeel. Bestuift No. 3. Boom matig groot, vroeg vruchtbaar, doch waarschijnlijk ondanks goede ziektebestrijding niet overrijk dragend. Vrucht matig groot, groengeel met streepen, hoog, vast, later zacht, lichtzuur, buitengewoon fijne handappel tot halfweg den winter. Struik op sterken onderstam, desnoods kroonboom. Alle gronden. Vatbaar voor schurft. Men zij bedacht op mozaiek. De hooge handelswaarde van dezen appel rechtvaardigt een ernstige poging om hem, geholpen door de hedendaagsche bemesting en ziektebestrijdingsmiddelen, weer in eere te herstellen. Vooral in district IV, doch ook elders heeft men aanmoedigende resultaten. Volgens betrouwbare gegevens komen onder de P.N. verscheidene onderrassen voor, waarvan de beste zou zijn een type met langwerpige, boven afgeplatte vrucht en sterk geel gekleurd vleesch.
- 16 Renette von Zuccamaglio.** Von Zuccamagliorenett. Gewonnen door Diedrich Uhlhorn Jr. te Grevenbroich, Rheinland. Waarschijnlijk tusschen 1852 en 1870 gezaaid. In 1878 benaamd. Diploid. Gaarne bestoven door Filippa. Boom matig groot, vroeg en rijkdragend. Vrucht rond, groen, later geel met zeer weinig blos, middelmatig groot. Wil gedund worden. Zeer goede handappel tot na den winter. Struik op sterken onderstam. Windvastheid goed. Zand en klei. Meestal gezond, doch in IV acht men bespuiting tegen schurft noodzakelijk. Soms kanker.
- 26 Reinette van Ekenstein.** R. v. Ekenstein. Waarschijnlijk kort voor 1830 gewonnen door Jhr. O. R. Alberda van Ekenstein te E. bij Appingedam. Nederl. Boomgaard I No. 45. Geen bloeigegevens. Boom flink, vruchtbaar. Vrucht matig groot, kort kegelvormig, groen, later geel met eenig roest, zacht, licht zuur, handappel voor October tot December. Moesappel. Deze appel vervangt in sommige streken van Friesland de Transparente de Croncels, in Groningerland niet aan te raden. Weinig schurft. Meeldauw.

Appel

- 61*Roode Tulpappel.** Een oude appel van onbekende herkomst, waarvan reeds Knoop in 1758 gewag maakt, en die vermoedelijk reeds veel eerder wordt bedoeld in een oudere vermelding. Roode Kroonsappel. Roode Joop. Draagt zonder vreemd stuifmeel. Bloei vroeg. Stuifmeel goed. Middelmatige groei-kracht. Breede kroon. Rijk en bij niet overdadige productie jaarlijks dragend. Langwerpige, middelgrootte, bleekroode vrucht, zacht-zuur. Spoedig melig. Aug.-Sept. Beschutte standplaats; op klei. Matig schurft. Weinig monilia. Opnattengrond kanker. Zaailing of type II. Struik of halfstam. In Friesland aanbevolen. Het bezwaar der geringe duurzaamheid wordt in andere streken nogal zwaar aangerekend.
- 47 Royal Jubilee.** Gewonnen door J. Graham te Hounslow en in den handel gebracht in 1893 door het kweekershuis G. Bunyard & Co. te Maidstone. Bunyard, Handbook I, p. 114. Bloei laat. Pollen goed. Vraagt vreemd stuifmeel, bijv. No. 21. Boom klein en zeer vroeg en rijkdragend. Appel middelmatig groot, soms groot, kegelvormig, bleek geel, soms iets donkerder aan zonzijde. Vaste, lichtzure, goede moesappel. Struik op sterken onderstam. Gezond. Klei en wordt voor het midden des lands zeer aanbevolen in de zandstreken. In Zeeland slecht. De vrucht wordt goed verkoopbaar genoemd.
- 51 Schellinkhout.** Omstreeks 1900; gewonnen door den Heer G. Dekker te Schellinkhout en in West-Friesland tamelijk veel aangeplant. Voldoet ook te Groningen goed. Vermoedelijk zaailing van No. 29. Bekroond met cert. 1e klasse te Lunteren in 1934. Zie tijdschr. Ned. Pom. Vereeniging Nov. 1934. Goed pollen. Boom van matige tot middelbare grootte, vruchtbaar, gezond. Vrucht middelmatig groot tot groot, meer hoog dan breed, bleek geelgroen, voorzien van een dunne roode streeping. Vleesch wit. Sept. Nov. Lichtzuur met aangenaam aroma, dat aan No. 29 herinnert. Carpocapsa. Tamelijk windvast. Leed in 1938 op sommige plaatsen niet van nachtvorst.
- 30 Schöner von Nordhausen.** Gewonnen door Kaiser te Nordhausen bij den

Harz en in 1892 verspreid. Deutschlands Obstsorten. Gekl. pl. Deutsche Obstbauzeitung 1916 p. 1. Stuifmeel matig tot slecht. Boom matig groot, vroeg en rijk dragend. Vrucht rond, middelmatig groot, regelmatig gevormd, groen of bleek groengeel met zachten blos, fraai, tamelijk zachtvleezig, licht zuur, goede tot zeer goede handappel voor herfst en eerste gedeelte des winters. Struik op sterken onderstam. Gezond. Zand. Windvast.

Voorloopige ervaringen in Zeeland zijn niet gunstig.

- 23 Zoete Kroon.** Zoete Winterkroon. Gelijkt op de Rozekroon. Gevonden door S. H. Brouwer te Noordbroek in den tuin van Van der Molen-Stelmaker te Noordbroek rond 1870 en door den heer Brouwer rond 1890 in den handel gebracht. Feestgids Tentoonstelling Provinciale Boomkweekersvereniging rond 1908. Zelffertil. Goede stuifmeellevancier. Bloeit laat. Boom matig groot, op wild 6-8 m breed, vroeg en rijkdragend. Vrucht middelgroot tot klein, bolrond, fraai roodgestreep op goudgele grond, matig vast tot zacht, zoet. Handappel en goede potappel tot Februari. In het Zuiden slechts vroege herfstappel. Struik op sterken onderstam, desnoods kroonboom. Buitengewoon gezond. Wanten. Voor bijna alle gronden. Wordt aanbevolen ter vervanging van 12 en Zoete Campagner doch in het zuiden niet raadzaam.
- 39 Zigeunerin.** Voor rond 20 jaren door het kweekershuis Vallen te Swalmen ingevoerd uit Riga, waar de appel werd gekweekt door „Gartendirektor Kuphaldt”. Pollen matig. Zelffertil. Boom vermoedelijk slechts matig; vroeg en rijk dragend. Appel groot, rond, onregelmatig. Buitengewoon fraai rood gekleurd. Vleesch tamelijk zacht, zuur; zuinige tot matig goede handappel, doch op sommige plaatsen en in sommige jaren aanmerkelijk beter. Augustus-September. Struik op sterken onderstam. Zand of klei. Gezond. Wordt soms aanbevolen, doch gelukkigerwijze op de markt dikwijls niet gaarne gezien.
- C Nieuwe verscheidenheden.**
- 48 Beauty of Bath.** Gewonnen te Bailbrook bij Bath, Engeland, en geïntroduceerd door de heeren Cooling in 1864. Bunyard Handbook I, p. 23. Diploid. Stuifmeel goed. Vraagt vreemd pollen, bijv. Filippa.

Appel

- Matig groote, zeer vroeg en rijkdragende boom. Appel klein, regelmatig gevormd, plat, geel met bos, ruw, zachtvleezig, goed als handappel in Augustus. Struik op sterken onderstam. Gezond. Druipt sterk. Zand en klei. Kan misschien dienen ter vervanging van No. 19 doch in het Zuiden zijn de ondervindingen ongunstig. Monilia.
- 44 **Bosappel.** Gewonnen door H. Bos te Dodewaard, rond 1880. Maandschrift Ned. Pom. Ver. 1928, p. 38. Bloeigegevens geen. Matig groote, vroegdragende, zeer vruchtbare appelboom, dicht en breed van groei. Platte, bleek geelgroene appel met wat bos. Sobere tafelappel tot in den nawinter. Windvast. Gezond. Klei. Sedert de vorige rassenlijst geen enkel gegeven omtrent deze variëteit vernomen. Blijkbaar weinig belangstelling.
- 54 **Dekkers Glorie.** Nieuw. Handappel, ongeveer 1930 gewonnen door C. Dekker te Blokker. Oct.-Jan. Lijkt in kleur op Zoete Ermgaard. Langwerpig. Bij langdurige bewaring van binnen bruin wordende. Smaak eerst zachtzuur, later zoet. Geurig. Door enkelen aanbevolen in Noord-Holland. Buiten de Provincie naar het schijnt niet bekend.
- 57 **Ellisons orange.** Nieuw. Gewonnen door C. C. Ellison te Bracebridge en Wipf te Hartshorne Hall als kruising van No. 3 en W. W. Calville. In 1911 in den handel gebracht door Pennell en Zonen. Bunyard Handbook. Goed pollen. Vruchtbaarheid middelmatig. Vrucht goudgeel met wat bos en streeping. Vleesch zacht en redelijk van smaak. Lange steel. Herfst. Zou kunnen worden opgevat als een vroege Cox's. De nog geringe ervaring in Zeeland is gunstig, die in Limburg slecht.
- 33 **Koningszuur.** * Engelsche Bellefleur. Rond 1840 gewonnen in een boomgaard te Lienden, die later in eigendom kwam van Js. de Kock Aspremont. Maandschrift Ned. Pom. Ver. 1928, p. 35. Middelmatig groote, hooge, regelmatig gevormde, grootendeels roode, zeer fraaie, sterke sier- en moesappel. Zou volgens sommigen minderwaardig zijn, doch wordt door anderen, vooral in het Geldersche, hoog aangeslagen. Boom kloek. Klei, Soms kanker.
- 37 **Luntersche Pippeling.** Zeer late zure appel. Draagt vroeg. Luntersche zaailing van omstreeks 1900. De boom is van matige grootte en vruchtbaar. Stuifmeel goed. Appel matig groot; nogal roestig met betrekkelijk weinig kleur. Zeer laat en duurzaam. Vruchtvleesch hard en daardoor van beperkte bruikbaarheid. Zuur. Wordt met name in Groningerland met succes verbouwd, doch geeft ook in Noord-Brabant goede resultaten. Zand en dalgrond.
- 56 **May Queen** te Worcester gewonnen en door Penwill in den handel gebracht. Bunyard Handbook. Goed stuifmeel. Boom van matige groei en groote vruchtbaarheid. De oudste dragende boom in ons land staat te Breda op zandgrond en levert jaarlijks een rijken oogst op, droeg zelfs in 1938, al was het minder. Vrucht meer breed dan hoog, op den boom groen met donkerrood, na eenige bewaring zeer fraai geel met helder rooden en grooten bos. Lichtzuur en zeer aromatisch. Duurt tot in de lente. Gezond. Vermoedelijk een late appel van bijzonder goede eigenschappen, beide als boom en als vrucht.
- 62 ***Melba.** Nieuw. Beschrijving naar G. Callmar, Sv. pom. För. Årsschrift 1933. Gewonnen op het Centr. Proefstation te Ottawa, Canada. Droeg voor het eerst in 1899. Gegevens over den bloei geen. Steile en sterkgroeiende boom van middelmatige vruchtbaarheid. Appel groot, hoog, vaak scheef, witgroen met flauwen bos. Vroeg rijp, weinig duurzaam, zuur met weinig aroma. Moesappel. Weinig onderhevig aan ziekte. De appel maakt in België een goeden indruk.
- 58 **Pater v. d. Elsen.** Nieuw. In 1928 gezaaid door den Heer P. J. G. Aarts te Bergeyk, 25 Oct. 1934 te Lunteren bekroond met 1e kl. certificaat. Zie tijdschrift Ned. Pom. Vereen. Febr. 1935; gekl. plaat. Voor zoover men op de uiterst schaarsche gegevens kan afgaan, mogen we een middelmatige groei en groote vruchtbaarheid verwachten. Waarschijnlijk thuis op zandgrond. De appel is kloek, meer hoog dan breed

Appel

- en bij rijpheid, jammer genoeg niet ieder jaar, bijzonder fraai gekleurd. Duurt tot in den winter en is zeer goed van smaak. Licht zuur. Een fout is, dat de appel in sommige jaren bruine spikkels in het vruchtvliesch vertoont. De bloei wordt ondersteund laat te vallen.
- 59 **Present van Holland.** Nieuw. In 1914 gewonnen door de firma Ludwig & Co te Hillegom. Zaailing van No. 17, in 1934 bekroond met certificaat 1e klasse. In den handel gebracht door G. A. van Rossum te Naarden. Tijdschrift Ned. Pom. Ver., April 1934. Middelmattige groeikracht. Vruchtbaar. Vermoedelijk gezonde boom. Vrucht van vorm als No. 17, doch iets minder hoog en iets regelmatig. Zuur. Weinig aroma. Duurt tot in April. Misschien bruikbaar in district II.
- 38 **Dr. Seeligs Orangepepping.** Dr. Seeligs Orangerenette, Orangepepping. Gewonnen door den predikant Henzen bij Kiel en genoemd naar Dr. Seelig aldaar. Voor het eerst beschreven in 1879. Duitslands Obstsorfen. Gekl. pl. Bloeigegevens geen. Boom middelmatig, vroeg en goeddragend. Appel middelmatig groot, rond, groen, later goudgeel, tamelijk zachtvleezig, lichtzuur, zeer goede handappel tot Maart. Meestal gezond; soms kanker. Zand. Windvast.
- 64 **Signe Tillisch.** In 1866 gezaaid door den schout Tillisch te Bjerre bij Horsens in Denemarken en in 1884 door het kweekershuis Mathiesen te Korsør in den handel gebracht. Duitslands Obstsorfen, gekl. plaat. Stuifmeel vermoedelijk niet best ofschoon in Zweden wel als bestuiver genoemd. Draagt met eigen stuifmeel slecht. Bestuivers voor ons land niet nagegaan. Waarschijnlijk is Filippa goed. Flinke boom, die op sterken onderstam wat traag draagt. Vrucht tamelijk groot, meer breed dan hoog, groengeel, bij rijpheid geel, nagevoel zonder blos. Vleesch zacht en zeer goed van smaak. Herfst. Vatbaar voor schurft, monilia en meeldauw. Velen raden een onbeschermd standplaats aan. Geschikt voor verschillende onderstammen. Zeer weinig aangeplant.
- 49 **Vogel Calville.** Rond 1884 te Hooge Zwaluwe gewonnen door den Heer C. A. Vogel, later wonende te Goedereede. Appel groot, goudgeel, rond, regelmatig, vleesch hard, bij rijpheid zacht, rijpt van October tot Maart. Goede tafelappel. Waarschijnlijk ook zeer goede moesappel. Gezond. Struik op sterken onderstam.
- 31 **Wealthy.** Rond 1861 gewonnen door P. M. Gideon te Excelsior, Minn. Ver. Staten, Hedrick, Apples of New York, II, p. 236. Diploid. Pollen goed. Kan worden bestoven door Filippa. Boom matig groot en zeer vroeg en rijkdragend. Wil gedund worden. Appel matig groot tot groot, ongeveer rond, groen met schitterende roode streeping, vleesch zacht, lichtzuur met den smaak van veel Amerikaansche appels. Goede handappel voor September. Struik op sterken onderstam. Zand of klei. Vraagt beschutting. Gezond. Een der weinige Amerikanen, die hier een goed figuur maakt. Gezien de groote verspreiding van dezen appel mag men onderstellen, dat hij hier te lande overal het klimaat goed verdraagt. Evenals de andere Amerikaansche variëteiten leed deze van de hevige nachtvorsten in 1938 slechts matig.
- 65 **Worcester Pearmain.** Gewonnen door den Heer Hale te Swan Pool bij Worcester als zaailing van Devonshire Quarrenden en in 1874 in den handel gebracht door R. Smith te Worcester. Boom van middelbare grootte en groote productiviteit. Vrucht middelmatig groot, rond en regelmatig gevormd, goudgeel met veel blos. Zuur, aromatisch. Vroege herfst. Zie verder Hogg Fruit Manual 1875 en Bunyard Handbook. Variëteit, die wel veel wordt genoemd in Engelsche mededeelingen, maar waarvan de Nederlandsche ervaring zeer gering is. In Breda moest de boom worden afgeënt.
- 40 **St. Cecilia.** Engelsche appel, door Bas-ham gewonnen. Bloeigegevens geen. Matig groote boom. Vrucht matig groot, iets hoog, goudgeel met blos en streepen, lichtzuur en zeer goede handappel tot ver in den winter. Klei.

Appel

53 **Anna Boelens.** In 1914 gezaaid door den heer S. A. Blijstra in het bedrijf van den Heer G. A. van Rossum te Naarden. Kruising van No. 3 en Freiherr. v. Berlepsch. Zie tijdschrift Ned. Pom. Vereeniging, April 1934 en Maart 1935 (gekleurde plaat). Omtrent den boom nog zeer weinig ervaring. De vrucht is platrond, matig groot, groenlater geel, met fraaie roode streeping. Vruchtvliesch licht zuur en zeer goed van smaak. Late herfstappel. Voorloopige indruk is slecht.

35 **Åkerö.** Åkerö glasäpple, Schmidts Junkeräpfel? Herkomst onbekend. In Zweden (Södermanland) sedert rond 100 jaar gekweekt, doch misschien Duitsch of Nederduitsch van herkomst. Dahl Pomologi I, p. 150. Pollen goed. Zou kunnen worden bestoven door No. 7. Boom matig groot. Vrucht middelmatig groot, hoog, zeer fraai rood gestreept op bleeken grond. Vast tot hard, zeer goede, lichtzure handappel voor herfst en vroegen winter. Arm aan antischeurbuikvitamine. Cultureischen onvoldoende nagegaan. Draagt soms laat.